

شناخت طراحی فراگیر برای نابینایان در فضاهای عمومی شهر شیراز

نمونه موردی: پیاده‌راه حافظیه و ارگ کریمخانی و ایستگاه مترو نمازی

گلناز برکتیان*، دکتر محمد علی آبادی، دکتر امین حبیبی

- ۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، golnaz.barkatian@gmail.com
- ۲- استادیار، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز، aliabadi@shirazu.ac.ir
- ۳- استادیار، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز، a_habibi@shirazu.ac.ir

چکیده

ایجاد آرامش و آسایش در طرح‌های معماری که خلق بناها و یا فضاها به شمار میرود، یکی از مهم‌ترین ارکان طراحی به شمار می‌رود. در جاهایی که انسان به نوبه خود از آن‌ها استفاده می‌کند، در جهت اینکه بتواند مجموعه‌ای از احساسات خود را مثل امنیت و آرامش و... را در آنها پیدا کند، پس در معماری از طرح مایه تا تکمیل خلق یک فضا و یا یک مکان باید به اصول حواس و احساسات افراد توجه داشت. در این راستا با دانستن اینکه از چه طریق می‌توان ضوابط و راهکارهایی را در جهت طراحی و اصول آن الگوها، پیدا کرد قدم به جایی برداشته‌ایم. این اصول برای تمام افراد جامعه کاربرد دارد پس چه بهتر است که برای افراد خاص با شرایطی خاص تر استثنا قایل شویم. کسانی که درک بصری از خلق این آثار نمی‌توانند داشته باشند. و بیشتر از طریق حواس و مجموعه احساساتشان عمل می‌کنند. پس با بهتر کردن دانسته‌های خود از طریق اصول طراحی فراگیر و مؤلفه‌های شکل دهنده آن که چگونه میتوان از الگوهای مناسب طراحی حواس برای نابینایان بهره برد؟

بنابراین با ایجاد مؤلفه‌ها و الگوهای مناسب و همچنین پیدا کردن کم و کاست‌ها در فضاهای مختلف می‌توان به این نتیجه رسید که کدام یک برای نابینایان ارجح تر و کدام یک کمرنگ تر است و همچنین بتوان از طرح‌های تکراری در فضای بسته یا باز خودداری کرد. برای درک بهتر فضاها و مکان‌ها مشاهدات میدانی انجام شده و با در نظر گرفتن سه فضای مختلف و بعد از آن با پردازش دو روش آماری می‌توان مؤلفه‌ها را برای نابینایان ارجح تر و کمرنگ تر دید که به راحتی این افراد بتوانند از فضاهای شهری استفاده مناسب‌تری داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: نابینا، حواس، طراحی، معلولیت، طراحی فراگیر، حس مکان، Sense, universal design, Disability, Blindness

۱- مقدمه

سال‌هاست که به بررسی طراحی و شیوه‌های استفاده از ابزارهای موجود برای کاربران نابینا پرداخته‌ایم. با این حال در فضاهای مشترکی که نابینایان با سایر افراد استفاده می‌کنند تفاوت‌هایی وجود دارد و شاید باعث ایجاد تبعیض و حتی ترس در آن‌ها باشد. مطالعات زندگی همگانی کلید بخشی از فرآیندی است که بسیاری از موفقیت‌ها را محقق می‌کند. دیدن و یادگرفتن شعار اصلی جرج فرگوسن در کتاب چگونه زندگی همگانی را مطالعه کنیم است: داخل شهر شوید، ببینید که چگونه کار می‌کند، از خرد جمعی استفاده کنید از همه حواس استفاده کنید و سپس بپرسید که آیا این همان شهری است ما در قرن ۲۱ می‌خواهیم؟ او شهری را برای ایجاد محیط مناسب و الهام بخشی و یا تعامل شهری می‌پندارد (گل & سوار، ۱۳۹۳). شهرسازی سده بیستم بیش از آنکه معطوف به کمیت مرتبط باشد، متوجه کیفیت ارتباطات بوده و از این رو پیوستگی احساسی با مکان مورد غفلت و فراموشی قرار گرفته است. فقدان معنی، نه تنها تغییر اساسی پارادایم در فرم شهر را نشان می‌دهد بلکه مؤید تدریجی شیوه ادراک